

رهیافت من | اجزای سیستم کنترل داخلی: ارزیابی ریسک

شماره ۱۵ تاریخ ۱۰ بهمن ماه ۱۴۰۳

محمد علی باقرپور ولاشانی

هیات علمی دانشگاه فردوسی مشهد

رئیس هیات مدیره شرکت رهیافت و راهبرد نواندیشان پویا (ره‌نو)

در نوشتار قبلی (رهیافت من: شماره ۱۴) مطالبی در خصوص جزء اول سیستم کنترل داخلی تحت عنوان "محیط کنترلی" بیان گردید. در این نوشتار، مطالبی در خصوص جزء دوم سیستم کنترل داخلی تحت عنوان "ارزیابی ریسک" ارائه خواهد شد. برای ریسک تعاریف متعددی ارائه شده است. در تعریف کوزو (۲۰۱۳) ریسک به عنوان احتمال به وقوع پیوستن یک رویداد و تاثیر نامطلوب آن بر دستیابی به اهداف بیان شده و همچنین، در دستورالعمل کنترل داخلی بورس (۱۳۹۱) به عنوان امکان وقوع رویدادی که دستیابی به اهداف را تحت تاثیر قرار می دهد تعریف گردیده است. به نظر نگارنده، ریسک عبارت است از انواع وقایع یا شرایطی که در صورت وقوع/وجود یا عدم وقوع/وجود می تواند بر توانایی سازمان برای تحقق اهدافش بطور منفی تاثیرگذار بوده و آن را از دستیابی کامل به اهداف بازدارد. به سخن دیگر ریسک، عامل بالقوه‌ای است که می تواند به عنوان مانع در مسیر دستیابی سازمان به اهداف عمل کرده و به طور منفی موفقیت آن را تحت تأثیر قرار دهد. علاوه بر ریسک‌ها که دستیابی به اهداف را به طور منفی تحت تاثیر قرار داده، فرصت‌ها نیز می توانند به طور مثبت بر دستیابی به اهداف تاثیرگذار

باشند. ارزیابی ریسک یک فرآیند پویا، دائمی و مستمر جهت شناسایی و ارزیابی ریسکها و

فرصت های مربوط به دستیابی به اهداف است. طبق رهنمود کوزو (۲۰۱۳) برای ارزیابی

ریسک‌ها، سازمان باید ضمن تعیین دقیق و شفاف اهداف، تمامی ریسک‌های مربوط به دستیابی

به آنها از جمله ریسک تقلب را به‌طور مداوم و مستمر در کل سازمان شناسایی و تجزیه و

تحلیل نموده و تاثیرات احتمالی آنها بر سیستم کنترل داخلی موجود را ارزیابی نماید به‌نحوی

که شرایط و بستر لازم برای طراحی و اجرای روش‌های مدیریت ریسک (از جمله طراحی و

اجرای فعالیت‌های کنترلی) فراهم گردد. همچنین، سطح قابل پذیرش ریسک متناسب با شرایط

خاص هر سازمان باید توسط مدیریت ارشد تعیین شود. این نکته باید مدنظر قرار گیرد که تنها

زمانی می‌توان ریسک‌ها را حذف یا احتمال وقوع آنها را به صفر رساند که اهداف و یا شرایط

و عوامل ایجاد کننده آنها کلاً تغییر یافته و یا حذف گردند. بطور کلی، ارزیابی ریسک ایجاب

می‌کند که مدیریت، اثر تغییرات در اهداف، محیط درونی و بیرونی و نیز مدل کسب و کار

سازمان را که ممکن است منجر به ایجاد ریسک‌های جدید یا تغییر در پورتفوی ریسک‌های

موجود گردیده را شناسایی و ارزیابی نموده و متناسباً شیوه‌های مدیریت ریسک خود را بهبود

و بروز رسانی نماید.